

REGU § 27

Information. Rapport från styrkeområdet Näringslivets energiomställning

Ärendenummer: RS 2024/1495

Regionalt utvecklingsutskotts förslag till regionstyrelsen

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Det har gått två månader sedan den förra rapporten i detta ärende skrevs till det regionala utvecklingsutskottet. Kanske kom den största energinyheten för Gotlands del under dessa månader redan den 19 december 2024, när Svenska kraftnät meddelade att de tecknat avtal om leveransen av ny kabel till Gotland. Svenska kraftnät är nu tydliga med att driftsättningen av den nya anslutningen planeras till 2030. Det är avgörande för att möta Heidelberg Materials planerade start för koldioxidavskiljning. Tidigt i år har också Svenska kraftnät meddelat att de efter samråden 2024 valt i vilket område de räknar med att kabeln ska dras på Gotland, från landtaget till dess anslutning till det gotländska elnätet.

Gotlands Elnät AB lämnade i slutet på 2024 in koncessionsansökan för sträckan Stenkumla – Slite, en viktig etapp. Därmed är fyra av totalt sju ansökningar om linjekoncessioner i elnätsprojektet ”Kapacitet Gotland” klara.

I projektet Energiön Gotland finns nu en arbetsgrupp ”Elnät” med fokus på myndighetsprocesserna, där GEAB, Länsstyrelsen och Region Gotland deltar. Efter två träffar har gruppen redan löst ett antal praktiska processfrågor.

En annan god nyhet som kommit under februari är att det första vätgaskompatibla fartyget för Gotlandstrafiken är beställt och beräknas komma i trafik år 2029. Det kommer, förutom vätgas, att kunna köras på en rad olika bränslen. Allt detta är bra nyheter för stora delar av det gotländska näringslivet.

En mer lokal, men viktig händelse är att Gotlands första större solpark, Austerland energi, nu är färdigbyggd. Den väntar nu på att bli ansluten till elnätet.

”GAIST” och högnivåmöte Energi hade båda möten den 10 februari 2025. Alla inbjudna medverkade på GAIST och stämningen var god. GAIST slog fast en inriktning för forumets fortsatta arbete. Vidare märktes tydliga framsteg kring nätfrågor. Det allt tydligare behovet av att lösa samexistensen mellan Försvarsmakten och vindkraften påtalades av alla.

Högnivåmötet hanterar sekretessfrågor, huvuddiskussionen rörde Gotlands beredskapsfrågor.

Energiprojekt med finansiering från ERUF* och Region Gotlands anslag 1:1

Projektägare	Projektnamn	Belopp från RG	Projektid
Region Gotland, ECG	Tariff 2.0	244 102 kr	feb 2025-april 2026
Tillväxt Gotland + IUC Kalmar	Molekyl	3 946 798 kr	sept 2023-dec 2026
Science Park Gotland	Node Gotland	7 355 290 kr	sept 2022-jan 2026

Energiprojekt med annan finansiering plus Region Gotlands anslag 1:1

Region Gotland, RSF	Energiön Gotland	2 250 000 kr	jan 2024-dec 2026
Region Gotland, ECG	RESTOR	747 390 kr	nov 2024-okt 2027
Tillväxt Gotland + Luleå Univ.	Predictive Movement	550 000 kr	jan 2024-dec 2025

*ERUF står för Europeiska regionala utvecklingsfonden

15 093 580 kr

Energicentrum ger sin årliga fördjupning genom en muntlig presentation vid det regionala utvecklingsutskottets sammanträde den 6 mars. Vidare kommer både Fonden för rättvis omställning (FRO) och delprojektet BEIC inom Energiön Gotland upp som egna ärenden. Därför får dessa områden ingen närmare lägesrapport i detta ärende.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att det pågår energiinriktade utvecklingsprojekt med både bredd och djup på Gotland och i en större omfattning än någonsin förr i det gotländska näringslivet. Det ger viss optimism, trots ett bistert omvärldsläge bland annat för klimat- och energifrågor.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen, hämtad ur förslaget till ny energi- och klimatplan att trots omfattande utveckling av lagstiftningen inom området, finns flera regelverk som tillkommit i en annan tid och nu bromsar den önskade utvecklingen inom energi och klimatområdet. Regelutveckling är ett pågående behov.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att klimatförändringarna redan pågår och påverkar ekonomin. Omvärldsläget gör att egenförsörjning med energi på såväl regional som lokal nivå är på väg att bli ekonomiskt intressant ur fler aspekter än tidigare.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att säker, trygg, förnybar/fossilfri och ekonomiskt överkomlig energiförsörjning är en viktig del av trygga och goda uppväxtvillkor.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att jämställdhet i energifrågor ännu inte existerar, sett både lokalt och i ett större perspektiv till hur energianvändningen fördelas mellan kvinnor och män. Frågan kan utvecklas mer i ett annat sammanhang.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är framtida energiförsörjning på Gotland till stor del är landsbygdsfrågor. Genom olika infrastrukturprojekt kopplade till energianvändningen, kommer såväl viktiga intäktskällor som viktiga bidrag till energisystemet från Gotlands landsbygder. Men det utmanande, även om de ytmässigt inte rör stora områden, med tanke på alla motstående intressen på Gotland, blir att få tillstånd till och bred acceptans för dessa.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att alla projekt och insatser som beskrivs i detta ärende är viktiga för att nå gotländska klimat och miljömål.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Helena Andersson, ekostrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Målbilaga Näringslivets energiomställning 2025-02-18
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-18